

6,18,1. प्र नभेता पृथिवी जिरदानुः 2.

2. नभ् (= 1. नभ्) f. = हिंसा nach Śā. in der Stelle: सक्ता नभो ऽवि रणाय पूर्वा: RV. 1,174,8.

नभ 1) m. a) = नभस् Himmelsraum, Luftraum ÇABDAR. bei Wils. In dem Citat जिवो नभोपमः aus der Çruti beim Schol. zu Kap. 1,51 brauchen wir keinen Stamm नभ anzunehmen, da ein अ, nach dem ein स् abgefallen ist, auch sonst wohl mit einem nachfolgenden Vocale zu verschmelzen pflegt. — b) = नभस् der Monat Çrāvaṇa ÇABDAR. im ÇKDr. — c) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svārokisha HARIV. 419. des 3ten Manu 424 (an beiden Stellen neben नभस्य, also ursprünglich wohl auch nur Monatsname). N. pr. eines der 7 Weisen im 6ten Manvantara 435. N. pr. eines Unholdes, des Sohnes des Viprakitti von der Siṃhikā, 215. VP. 148. N. pr. eines Sohnes des Nala (Nishadha) und Vaters des Puṇḍarika (vgl. नभस् 10) HARIV. 823. fg. Bhāg. P. 9,12,1. — 2) f. नभा a) Spucknapf (scheint eine Verwechslung mit नभस् m. zu sein, da bei diesem Worte die von den Lexicographen gegebene Bedeutung Spucknapf bei Wils. gerade fehlt). — b) N. pr. der Stadt des Sonnengottes ÇABDĀTHAK. bei Wils.

नभःकेतन (नभस् + के°) n. die Fahne am Himmel, die Sonne H. 97, Sch.

नभःक्रात (नभस् + क्रात) m. Löwe H. 9. 182. °क्रात्तिन् ÇABDAM. im ÇKDr.

नभःपान्थ (नभस् + पा°) m. der Wanderer am Himmel, die Sonne H. 97, Sch.

नभःप्रभेद (नभस् + प्र°) m. N. pr. eines Nachkommen des Virūpa und Liedverfassers von RV. 10,112. RV. ANUKR.

नभःप्राण (नभस् + प्राण) m. Wind (der Hauch im Luftraum) TRIK. 4, 1,75. — Vgl. खश्वास, नभःश्वास.

नभकानन s. u. नलकानन.

नभग m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata Bhāg. P. 8,13, 2. 9,1,12. 4,1. VP. 348, N. 4. — Vgl. नभाग, नाभाग.

नभर्तु (von नभ् m. und नूर्त् f. (hervorbrechendes Wasser) Quell NAIGH. 1,13 (wo auch die Lesart न्वाः). प्रायुवो नभर्त्वाः न वक्ता धन्ना ऋषि- न्वभ्युवृत्तिर्ज्ञाः RV. 4,19,7. अश्वास एषामभ्ये यथा विदुः प्र पर्वतस्य न- भर्तुर्चुच्युः 5,59,7.

नभर्त्य (von नभन् oder नभन्, und diese von नभ् adj. hervorbrechend, von einem Liede: गावत्साम् नभर्त्ये यथा वेः RV. 1,173,1. vorstürzend, vordrängend (?); vom Ross: नभर्त्योऽर्वा 149,3. प्र ब्रह्मणो अङ्गिर्- सो नत्तत् प्र क्रन्तुर्नभर्त्यस्य वेतु 7,42,1.

नभश्चतुस् (नभस् + च°) m. (!) das Auge des Himmels, die Sonne ÇABDAM. im ÇKDr.

नभश्चमस (नभस् + च°) m. 1) der Mond. — 2) eine Art Kuchen (चि- त्रापूप). — 3) Zauber H. an. 5,47. fg. MED. s. 67.

नभश्चर (नभस् + चर°) 1) adj. am Himmel —, im Luftraum sich be- wegend R. 3,49,45. KUMĀRAS. 3,23. — 2) m. a) Himmelsbewohner, ein Gott TRIK. 3,3,360. RAGH. 18,5. — b) ein Vidjādhara H. an. 4,262. MED. r. 273. fg. — c) Vogel TRIK. H. an. MED. — d) Wolke H. an. MED. HĀA. 18. — e) Wind H. an. MED.

नभःश्रित् (नभस् + श्रित्) adj. bis zum Himmel reichend KĀ. 5,4.

नभःश्वास (नभस् + श्वास) m. der Hauch im Luftraum, Wind H. 1106.

— Vgl. खश्वास, नभःप्राण.

नैभस् UNĀDIS. 4,210. 1) n. Nebel, Dunst, Gewölk NAIGH. 1,12. पत्पृज- न्यः कृणुते वर्ष्यं नभः RV. 5,83,2. 2,4,6. कृष्णम् 8,85,14. 9,74,4. तस्मै प्र भाति नभसो ज्योतिष्मात्स्वर्गः पन्थाः AV. 18,4,14. भिन्धीदं दिव्यं नभः 7,18,1. 5,13,3. ज्योतिष्मती प्रति मुच्यते नभो रात्रौ देवी सूर्यस्य व्रतानि TS. 4,3,41,3. नभो न ह्ये जंरिमा मिनाति vor dem Alter schwindet die Schönheit wie Dunst RV. 1,71,10. — VS. 2,22. 6,21. ÇAT. Br. 10,6,4. TAIT. ĀR. 3,11,19. 6,1,12. 12,2. pl. AV. 4,15,3. नभस्स्पतिः 6,79,1.2. Dunst, Duft des Soma: इन्द्रायि आ गतं सुतं गीर्भिर्नभो वरेण्यम् RV. 3, 12,1. 9,71,3. नभो वसन्तः परि यास्यधर्म 83,5. स्वर्जज्ञानो नभसभ्यंक्र- मीत् 86,14. m. Wolke MED. s. 25. Regenzeit H. an. 2,584. MED. Dunkel ist die Bed. des Wortes in den Stellen VS. 5,9. 32. — 2) n. Luftraum, Himmel AK. 1,1,2. 1. 3,4,30,234. TRIK. 1,1,4. H. 163. H. an. MED. (आदित्यम्) मध्ये नभसो गतम् M. 4,37. Hip. 3,6. नभश्च्युत SUND. 4,19. ARG. 8,5. INDR. 1,3. BRAG. 1,19. N. 17 10. MBH. 7,8221. R. 3,58,36. SUÇA. 1,20,7. 23,2. 3. 81,16. RT. 1,11. पतिता नभस्तः RAGH. 5,29. VA- RĀH. BAH. S. 53,2. 2,9. 11,31. VID. 97. 114. 116. 320. Bhāg. P. 1,18,23. नभस्य 3,23,38. angebl. Sonne NAIGH. 1,4. NIR. 2,14. — 3) n. du. नभ- सी so v. a. रेदसी die beiden Welten, Himmel und Erde NAIGH. 3,30. उभे ऐनं द्विष्टा नभसी चरन्तम् AV. 5,18,5. 20,7. 11,5,8. 12,3,5.6. त्वं शो- चिषा नभसी वि भासि 17,1,16. पृथिवी नभसी चोभे विश्रुते विश्रुतोमुखे MBH. 12,13240. — 4) n. Aether, als eines der fünf Elemente: मरुभू- तानि पक्षैव भूरापो ऽग्निर्मरुतमः Bhāg. P. 3,26,12. नभो नभसीव 15,33. — 5) N. eines Monats in der Regenzeit, = आवाणा P. 4,4,128. VĀRT. 2. Sch.; nach den Lexicographen masc., in den Texten lautet der nom. नभस् AK. 1,1,2. 16. 3,4,30,234. H. 134. H. an. MED. VS. 7,30. नभश्च नभस्यश्च वार्षिकावृत् 14,15. 22,31. ÇAT. Br. 4,3,4,16. नभोनभस्यौ वर्षाः SUÇA. 1,19,9. स जङ्गार तयोर्मध्ये मैथिली लोकशोषणः । नभोनभस्योर्व- ष्टिमवग्रह इवातरे ॥ RAGH. 12,29. 17,41. 18,5. VP. 225. — 6) n. Lebens- alter (वयस्) BALA beim Schol. zu NAISU. 1,97. — 7) m. = घ्राण wohl eher Nase als Geruch, wie Wilson das Wort hier wiedergiebt. — 8) m. ein Strick von Lotus/asern (विसतत्). — 9) m. Spucknapf (पतद्गृ) H. an. MED. Diese Bed. giebt Wils. dem f. नभा und hat hier Vogel statt Spucknapf, was auf einer Verwechslung von पतद्गृ mit पतंगम zu beruhen scheint. — 10) m. N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Nala und Vaters des Puṇḍarika (vgl. नभ), RAGH. 18,5. VP. 386. — Führen wir नभस् auf 1. नभ् zurück, so wäre das Gewölk nach seiner Zer- reissbarkeit und Unterbrochenheit benannt worden. So sagt man auch von einer auseinandergeriebenen, Gewölk darstellenden Augensalbe, dass sie भिन्न sei. WEBER in Z. d. d. m. G. 4,297, N. 1 und Ind. St. 4,407 hat नभस् auf नभ् = नृत् zurückführen wollen. Vgl. ऊर्ध्व°.

नभस (von नभस्) UNĀDIS. 3,117. 1) adj. dunstig. नभसो वयोधा ऐन्द्रः शु- ष्मः AV. 9,5,22. — 2) m. a) Himmel, Luftraum H. an. 3,750. UGĒVAL. zu UNĀDIS. 3,117. — b) Regenzeit. — c) Meer H. an. — d) N. pr. eines der 7 Weisen im 10ten Manvantara HARIV. 473. eines Dānava HA- RIV. LANGL. II,408; die Calc. Ausg. liest st. dessen रभस.